

Item uutigheven van timmerne	
Jan den Smet ⁵	XIIII lb.II s.VIII d.
Jan f.Jans Smeets ⁶	XVI lb.VIII s.
Jan van Zeland	III lb.XIIII s.VIII d.
Lamsin die ⁷ Grave	VI lb.
Riquaerd den Wec	XIII lb.XVI d.
Hughen van Moerkerke ⁸	IIII lb.XVI s.
Hannin Maes	IIII lb.X s.VIII d.
Lamsin van Ghelewen	XXXIX s.VIII d.
Summe hierof	LXIIII lb.XIII s.
Item uutigheven van diveerser dinghen	
Bertelmeeuse den Caerdmakere van latten	XVII 1/2 lb.
Lamsin den Grave van latten	V s. IIII d.
Van witten stenen	IIII lb.II s.VIII d.
Van stenen te hauwene	XLII s.
Van zaghene Guedine	XI lb.XVI s.
Item Jan Crulline	XXIIII s.
Item van zande	X s.
Lodewike van biere	III lb.XII s.
Van roeden ende van teen	III lb.XVI s. II d.
Van deckene Jans Dievels kindren ⁹	IIII lb.XIIII s.IIIII d.
Item Pieter Lolen ¹⁰	III lb.VIII s.IIIII d.
Item Heine Brantine	LI s.IIIII d.
Item Pieter Coddemane ¹¹	VII 1/2 s.
Item Ghisen van Bederwaen	XVIII s.
Item van XXV ^c 1/2 scove gloys	V lb.IX 1/2 s.
Summe hierof	LXII lb.VI s.II d.

EEN ONBEKENDE BRUGSE DRUK
VAN QUIRINUS VAN BELLE
BETREFFENDE DE TOLRECHTEN TE NIEUWPOORT

Quirinus van Belle, omstreeks 1519 te Brugge geboren, was ongeveer zevenentwintig jaar oud toen hij meesterdrukker te Brugge werd. Hij bleef aldaar gevestigd tot hij in 1566 de stad ontvluchtte, blijkbaar wegens financiële moeilijkheden. Wel keerde hij naderhand naar Brugge terug, maar hij oefende er niet meer het drukkersbedrijf uit. Gedurende zijn drukkersperiode woonde van Belle in het huis *De Kardinaalshoed*, ook genaamd *De Gouden Hand*, aan de noordzijde van de Noordzandstraat.

Wat van Belle als drukker heeft voortgebracht, schijnt niet zeer belangrijk te zijn geweest. Naar het getuigenis van Jacob Jansseune, die bij hem als knecht heeft gewerkt, was

⁵Smed; ⁶Smeds; ⁷den; ⁸Moerkerke; ⁹kinderen; ¹⁰Loie; ¹¹Coddeman.

hij vooral ingesteld op het drukken van zogenaamd klein werk, zoals liederen, prenten en bedevaartvaantjes. Dat vermindert nochtans in genen dele de belangrijke plaats welke door van Belle in de geschiedenis van de typografie te Brugge wordt ingenomen. Niet enkel was hij een van de eerste Brugse drukkers, hij was bovendien geruime tijd de enige te Brugge gevestigde typograaf. Zijn produkten verdienen derhalve een bijzondere belangstelling en dit zoveel te meer daar zijn gekende werken zo weinig talrijk zijn en bovendien uitzonderlijk zeldzaam.

Alles bijeen genomen zijn tot nog toe slechts vier van Belle-drukken gekend. In 1554 drukte van Belle een boekje van Broeder Cornelis van Dordrecht onder de titel: *De speghel der thien gheboden*; in 1559 bezorgde hij een biografie van Keizer Karel, opgesteld door Willem Snouckaert; en in 1565 drukte hij voor de regering van het Brugse Vrije een ordonnantie betreffende de belasting van het gruit ¹. In 1556, ten slotte, drukte hij een «Quaerte» betreffende een schietspel, ingericht door het handboogschuttersgild van Sint Sebastiaan te Dudzele ².

Aan deze lijst kunnen wij nu nog een vijfde nummer toevoegen. De titel ervan luidt: *Letteren van octroye van den tol van der stede van Nyeupoort, beghinnende in Octobre anno M. CCCCC. eenentzestich*, met als drukkersadres: *Gheprent te Brugghe in de Noordsandtstrate, in den Gouden Handt, bij mij Corijn van Belle, ghezwooren prentere der Co. M.* Het stuk bestaat uit twee aan elkander geplakte bladen papier van ongeveer gelijke afmetingen, die langs éne zijde zijn bedrukt. Compleet meet het stuk 55 cm. hoog bij 41 cm. breed, met een drukspiegel van 35 cm. breedte. De eigenlijke tekst geeft woordelijk het octrooi weer, dat door koning Filips II op 31 juni 1561 te Brussel werd uitgevaardigd, waarbij de tolrechten te Nieuwpoort nauwkeurig worden bepaald en voor een termijn van drie jaar, te beginnen met 1 oktober daaraanvolgende, aan de meest biedende zouden verpacht worden. De opgave van de goederen, waarop het tolrecht geheven wordt, met het bedrag van de respectieve tolrechten, bedraagt 117 nummers.

1. Vgl. A. Schouteet, *Documenten betreffende de Brugsche drukkers uit de 16e eeuw*. I. *Quirinus van Belle*, in *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis «Société d'Emulation» te Brugge*, LXXXIII (1940-46), blz. 11-47.
2. Vgl. A. Schouteet, *De Sint-Sebastiaansgilde van Dudzele. Schietspel in 1556*, in *Biekorf*, LXIV (1963), blz. 47-51.

Van deze van Belle-druk is ons slechts één exemplaar bekend. Het wordt op het Stadsarchief van Nieuwpoort bewaard onder nr. 4013 ³.

Maar ook de tekst zelf is niet van belang ontbloot. Wij krijgen er kennis van de verschillende goederen, welke in 1561 aan het tolrecht waren onderworpen, alsmede van het tarief van de verschuldigde bedragen. Daarom aarzelen wij niet de tekst hierna te laten volgen.

A. SCHOUTEET.

Tekst

1. Eerst van elcke sticke wijns: IIII penninghen ob. paris.
2. Van elcke braute biers, binnen den lande ghebrauwen, ofte Hollandtsche keyte: zes scell. paris.
3. Van een tonne biers die men buten der voorseyde stede voeren: twee penninghen paris.
4. Van Inghels bier, Breems bier, Amborghrn ofte dierghelijcke bieren, van den sticke: IIII penninghen ob. paris.
5. Van ydel tonnen van den laste: twaelf penninghen.
6. Van alle packen sonder coorden ghepact van den sticke: IIII penn. ob.
7. Van packen met coorden ghepact: IIII scell. paris.
8. Van packen, tonnen ofte manden, daer gheen drooghe ofte vette waere in en is: IIII penn. ob. paris.
9. Van eenen corff visch, zonder die men ten halse draecht, die niet gheven en zal: eenen penn.
10. Ende van packen daer drooghe ofte vette waere inne is, van den sticke: IIII scell. paris.
11. Van clouwens die men duere voert van den sticke: eenen penn.
12. Van een zack wulle: IIII penn. ob. paris.
13. Van een hondert vellen: twaelf penn. paris.
14. Item van elcke scepe mategoet, te wetene: van hondert spint tarwe: XVIII scell. par.
15. Van elck hondert spint rogghe: XIII scell. paris.
16. Van een hondert spint gheerste, socrioen of mout: XII scell. paris.
17. Van een hondert spint havere: zes scell. paris.
18. Item van een hondert pont coorne, al areweten, cruut, boonen, vitsen: XIII scell. paris.
19. Van een hondert spint zaet, als lijnzaet, rapsaet, coolsaet, mostaertzaet, kempaet, prunsaet ende dierghelicke saeden: XVIII scell. paris.
20. Item van een hondert spint calcx: twee scell. paris.
21. Van een hondert spint smecolen: drie scell. paris.
22. Van brantcoolen ofte brauwerscoolen van elck hondert waghe: twaelf scell. paris.

3. Wij danken de heer dr. C. Wyffels, conservator bij het Algemeen Rijksarchief, voor zijn vriendelijke bemiddeling waardoor het betrokken stuk te onzer beschikking werd gesteld.

- Ende van desen al van meer of min naer advenante.
23. Item van elck hondert tonnen appelen t'scepe commende, zowel die men binnen onser voorseyde stede van Nyeupoort vercoopen zal als die men daerduere passeren zal: zestien schell. paris.
 24. Van elck hondert rasiere zouts tzy grouf of andre: XII scell. paris.
 25. Van elcken ykinck caecharincx: acht scell. paris.
Ende van meer of min naer advenante.
 26. Item van elck paer boghen ofte bussen: IIII penn. ob. paris.
 27. Van bedden ofte een sack plumen: twee scell. paris.
 28. Van plumen die binnen der voorseyde stede vercocht worden, van den vercoopere: twaelf penninghen paris.
 29. Ende van den coopere oock: twaelf penn. paris.
 30. Van elck cussen daer plumen in zijn: IIII penninghen.
 31. Item van alle dat ghesouten es in tonnen, zonder van caecharinck, van den sticke: IIII penninghen ob. paris.
 32. Van elck hondert ghesouten visch, in gheen tonnen zijnde: twee scell. paris.
 33. Van saffrane ende rauwe zijde, alwaeret maer duere lijdende, van elck hondert pont: vijf scell. paris.
 34. Item van een cuipe bueters: IIII penn. ob.
 35. Van een osse ofte coe roet: IIII penn. ob.
 36. Van een waghe caes: twee penn. ob.
 37. Item van zwijnen ofte scaepen, duerlijdende ofte bin der voorseyde stede vercocht: ob.
 38. Van een bedde tijcken: IIII penn. ob.
 39. Van elck hondert ysers onghewrocht duerlijdende: eenen penn. ob.
 40. Item van een tonne zeepe, duerlijdende ofte bin derzelver stede vercocht: IIII penn. ob.
 41. Van elcke kiste suikers: IIII penn. ob.
 42. Van siege van cleene scepen: zes penn.
 43. Van groote scepen: zestien penn.
 44. Van elcke daeke huden: vijf penn.
 45. Van elcke zack coorne die men duere voert: eenen penn.
 46. Van vachten onbeslegghen, van den sticke: ob.
 47. Van baekens duere vaerende, van den sticke, ofte oock bin der stede vercocht: eenen penninck.
 48. Van een stuer ofte zalme: neghen mijten.
 49. Van wijnasyle: neghen mijten.
 50. Van bierasyle: twee penn. ob.
 51. Van fruite dat over zee compt: neghen mijten.
 52. Item van pecke ende tarre de voorseyde stede passerende ofte aldaer vercocht wesende, van den sticke: neghen mijten.
 53. Van elck hondert kemps: neghen mijten.
 54. Van elck hondert tauwe: twaelf mijten.
 55. Item van een stick lijnwaet dat vreemde lieden binnen de voorseyde stede van Nyeupoort doen wercken: eenen penn.
 56. Van elcke nette dat wreemde lieden aldaer doen breyden: IIII penninghen ob.
 57. Van naghelen ofte yser in tonnen, van den sticke: IIII penn. ob.
 58. Item van elcke meerse van wreemde huyden binnen der voorseyde stede voort stellende: IIII penn. ob.

59. Van eenen zeyle van buuten ghebrocht ende binnen der voorseyde stede vercocht: IIII penn. ob.
60. Van appelen in manden aldaer passerende ofte vercocht zijnde, van den coppele: neghen mijten.
61. Item van angoen ghemeten bij der tonne, derzelve stede passerende ofte aldaer vercocht zijnde, bij der tonne: neghen mijten.
62. Van elck hondert coppele angoen: twee scell. paris.
63. Van elck hondert cools, elck hondert bont rapen, elck hondert bonden wortelen, caroten ofte dierghelijcke: neghen mijten.
64. Van elcke bale mede: neghen mijten.
65. Van mede in vaten ofte roeden ghelevert, de voorseyde stede passerende ofte aldaer vercocht zijnde: neghen mijten.
66. Van een buyck bijen, een tonne zeem, sijroop, compost: neghen mijten.
67. Item van allerande bernichout wesende van binnen den lande, de voorseyde stede van Nyeupoort passerende ofte oock aldaer vercocht zijnde, van de sceppe: acht scell. paris.
68. Van elck duust Inghels hout: twaelf penn. par.
69. Van elck hondert wagheschot groot of cleen, Oosters of andere: twaelf scell. paris.
70. Van een hondert deylen, Noordersche ofte Meybursche: zess scell. paris.
71. Van een groot hondert capraven Zwedersche ofte andere: vijf scell. paris.
72. Van een groot hondert branckoenen: drie scell. paris.
73. Van een groot hondert capraven: twee scell. paris.
74. Van een groot hondert sparren: eenen scell. paris.
75. Van een groot hondert claphout groot oft cleen: eenen scell. paris.
76. Van een groot hondert rechters: twee scell. zes penn. paris.
77. Van een mast dicke zijnde twaelf palmen tot acht palmen: twee scell. paris.
78. Van acht palmen nederwaert: eenen scell. paris.
79. Van een duust houpen: eenen scell. paris.
80. Van eenen zack kommele: neghen mijten.
81. Van een stick laekene onghepact: neghen mijten.
82. Van elck stick karsay pyelaeken ofte dierghelijcken: zes mijten.
83. Van eenen sarck zonder lotoen: neghen mijten.
84. Van een verlatoent: IIII scell. paris.
85. Van eenen steen, back ofte slijpsteen: neghen mijten.
86. Van eenen orduynen steenpit: neghen mijten.
87. Van een last drooghen haerinx: zeven scell. zes penn. p.
88. Van elck last corffharinck ofte varsschen haerinx: vier scell. zes penn. par.
89. Van elck hondert raseelen keersen ofte prumen: twee scell. par.
90. Van elck last turfven, tzestich tonnen voor 't last: eenen scell. par.
91. Van elck last brijcksteenen: vijf scell. paris.
92. Van eenen ikinck calsteenen: acht scellinghen paris.
93. Van elck duust paveersteenen, elck duust teghelen: eenen scell. p.
94. Van een duust schaellijen: eenen scell. zes penn. par.

95. Van blauwe ofte witte voetsteen, van elck hondert: eenen scell. par.
96. Van elke tonne tarrast: eenen penn.
97. Van een bont besems: twee penn.
98. Van een bont torsseschachten, glavieschachten, pijlen, dereen, een bont latten, wissen ende deckroeden ofte dierghelijcke: twee penn. par.
99. Van een baloot caneveys: twee scell. paris.
100. Van een rolle aloenen ofte Brabans douck: neghen mijten.
101. Van een tonne hasenoten: neghen mijten.
102. Van een huescip gheladen met verglesen kannen: XXVIII scell. par.
103. Van een scippont hammen, zwijnenvleesch ofte speck: vier scell. par.
104. Van een scippont Hollandts caes: vier scell. par.
105. Van een rolle ofte siege loots: neghen mijten.
106. Van een hondert pond tins, metaels ofte clockspijse: eenen scell. paris.
107. Van een hondert pond ghewrocht yserwerck, als sciphanckers, huyshanckers ofte dierghelijcke: eenen scell. paris.
108. Van gaerne daer men netten af breyt, van elck hondert: eenen scell. par.
109. Van een hondert pont vlas: eenen scell. paris.
110. Van een schof vlas: eenen scell. paris.
111. Van alle maniere van goede, graen ofte andere, dat de poorters buuten der voorseyde stede coopen ende binnen derzelver stede zullen doen brijnghen, hemlieden toebehoorende (midts dat zij volghende huere privilegien vrij zijn van tolle) zullen daervan vry blijven, alwaert zo dat zij tzelve bij eenighe onvry personen thuus deden brijnghen, midts affirmerende bij eede dattet huerlieder goet es ende daervan in den tolle de kenneesse doende.
112. Van alle manieren van victuailen die ter maert ende ter vente ghebrocht zullen worden, als graen, bōtere, melck, eijeren ende van andere soorte van victuailen ter sustentatien van der ghemeente en zal men naer costume oock niet gheven.
113. Ende van alle maniere van wijnckelwaere die de vremde lieden binnen de voorseyde stede coopen zullen thuerlieder slete, als laken, lijnwaet, schoen, sout, smout, zeepe ofte dierghelijcke zaeken ter menaige dienende ende die zij niet en coopen om voorts daeranne te winnen en zal men gheenen tol betaelen.
114. Van corfven visch die men ten halse draghen zal en zal men oock niet gheven.
115. Van huushalaem onvercocht duer de voorseyde stede passerende dat de luyden van d'eene platse in d'andere verhuysen en zal men oock niet gheven.
116. Dat van alle de voorseyde tollē deghene die bij privilegie gheëxempteert zijn daerof vry zullen blijven midts doende obediencie ende exhiberende certificatie als 't nood is.
117. Ende nopende andere goeden, waeren ende coopmanscepen den voorn. tol subject wesende die vooren niet ghespecifiert en staen, daerof zal men voortaan den voorn. tol betaelen naer huerlieder ghewichte ofte prijs bij redelicke stickghelt naer advenante ende stimatie van andere voorghaende waeren ende coopmanscepen.